

Hannu Mäkelä
PIENTEN ESINEITTEN
HILJAINEN ELÄMÄ

ntamo

PIENTEN ESINEITTEN HILJAINEN ELÄMÄ

© 2016 Hannu Mäkelä
ISBN 978-952-215-645-7

ULKOASU
Make Copies

KUVAT
Hannu Mäkelä

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

2016a
ntamo
www.ntamo.net

Hannu Mäkelä

PIENTEN
ESINEITTEN
HILJAINEN
ELÄMÄ

ntamo

SISÄLTÖ

KERTOMUKSET

1. Öljylamppu 11
2. Vedos 16
3. Hanuristi 22
4. Lintu 28
5. Apina 33
6. Kivi 38
7. Kello 43
8. Kalle-Pekka 49
9. Palvelija 54
10. Tshapik 60
11. Konfutse 66
12. Lohikäärme 71

13. Le Tre Grazie 76
14. Rasia 82
15. Siamin kaksoset 87
16. Domovushka 93
17. Pullo 99
18. Ikoni 107
19. Huilumies 114
20. Dushara 120
21. Malja 126
22. Skarabee 130
23. Pöllö 137
24. Ruukku 142
25. Taulu 147
26. Kuksa 155
27. Merenneito 161
28. Patsas 167
29. Oksa 174
30. Koralli 180
31. Tshehov 184
32. Fossiili 190
33. Kynäteline 195

KUVAT 201

KERTOMUKSET

1. ÖLJYLAMPPU

SYKSYLLÄ 1985 olen elämäni ensimmäistä ja myös viimeistä kertaa Pekingissä, vaikken sitä silloin tiedä. Kiertely maassa hujauttaa tarkoin järjestetysti, valtio pitää tuolloin huolta myös minusta. Lopulta jää sentään omaa aikaa matkamuistojen hankintaan. Pullo Maotaita tai Moutaita, itse asiassa lantaviinaa, joksi sitä kutsun maun ja hajun tähden, on monessa mielessä pakollinen hankinta – kuin senaikaisen valtion käyntikortti. Viina on niin pahaa ettei sitä oikeastaan voi juoda ja pullo jää lähes täytenä keittiön kaappiin moneksi vuodeksi. Lopulta sekin kyllä katoaa. Katoaahan maailmasta kaikki, vaikka on olemassa myös aineen häviämättömyyden laki. Sitäkin tosin jo tarkastellaan uusin äänenpainoin.

Mutta toinen matkamuisto säilyy kauemmin ja on yhä talossa. Kyseessä on pieni metallinen öljylamppu, jota ensin en

hahmota lampuksi lainkaan. Minusta se näyttää kilpikonnalta. En tosin tiedä miksi. Mutta vaikutelma pysyy ja kilpikonnaksi sitä yhä kutsun.

Konnalla on jalat ja pää, mutta vain kolme jalkaa, kaksi edessä ja yksi hauskasti takana, aivan keskellä hännän paikalla. Jalat tuntuvat itse asiassa norsun jaloilta, pää taas on vampyyrilepakon pää. Korvat voisivat myös olla lepakon korvat, eivät jäniksen. Ehkä ennemminkin sitten oravan. Tämä vampyyrikilpikonnaorava on iloisen tuntuinen, joskin sen suu on auki. Ei sentään veren ahneuden, vaan lampun palamisen tähden.

Toimiva lamppu se on joskus ollut, tai sen oikea edeltäjä siis, jonka pohjalta täysi kopio on tehty. Öljylamputta on metallinen kansi, joka nostetaan ja avoimeen kulhoon kaadetaan öljy. Suusta pujotetaan ulos lampun sydän johon tuli syttyy palamaan, kun kansi on paikoillaan. Se toiminee kuten ortodoksien lampukat. Teoriassa siis, käytännössä en ole sytyttämistä kokeillut. Tässä vanhassa talossa, jossa eristeenä on käytetty sahanpurua jota koko ullakko on täynnä, pelkään palavaa tulta enemmän kuin mitään muuta. Muinaiset murhaajat ja pimeyden mustat miehet tuntuvat tulen mahdin rinnalla lasten leikeiltä.

Lamputta on kaksi kiinnikettä joista se on aikanaan ripustettu roikkumaan kattoon, sillä käyttöpaikka on kaiketi sijainnut jossain käytävässä. Näin minusta tuntuu, ovathan käytävät talojen pimein osa. Jään miettimään onko vanhassa kiinalaisessa talossa ollut käytäviä, sillä Ai Weiwein talossa ei sellaisia näkynyt. Aito talo se oli, vaikka taidetta, jota sai maksusta kat-

soa nykyisessä Tennispalatsissa, jossa olen kyllä pelannut tennistäkin vain hieman museon pääsymaksua kalliimmalla.

Sydäntalvella on missä tahansa pohjoisen pallonpuoliskon talossa joka tapauksessa aina ollut hämärää. Pienikin valo on silloin ollut suuri siunaus ja näen, miten kilpikonnien edeltäjän suussa on palannut oikea tuli. Tuli tuo valon ja muistuttaa elämästä, kun hentoinen liekki tuikkii ja lepattaa vedossa.

Lampun kannen päällä on toinen piskuinen eläin, kettua muistuttava. Kettu varsinkin on onnen tuoja, myyttinen eläin. Näin ajattelen edelleen. Ehkä myös siksi lamppu lähti aikanaan mukaani.

Kun ostin lampun, mielsin sen siis kilpikonnaksi. Kolmekymmentä vuotta se on asunut tässä talossa. Vasta nyt näen, ettei se ole kilpikonna lainkaan. Mikä vahinko, mutta kaipa sen olisin ostanut, vaikka silloin jo olisin nähnyt, että se on kuin onkin vain pelkästään pullea ja ahne lepakko. Olkoon. Lepakko on myös yksi onnen symboleista vanhassa Kiinassa. Ja onnellinen siitä olen ollut. Hyvä ettei minulla silloin ollut silmälaseja mukana ostohetkellä, vaan olin unohtanut ne hoteliin. Tarkasta näöstä ei ole useinkaan iloa.

Matkamuistomyymälä oli valtava, olihan se silloin Pekingin ainoa, ulkomaalaisille matkailijoille tehty. Näin minulle kerrottiin. Ostokset tehtiin dollareissa. Hinnat oli merkitty jokaiseen esineeseen, jotta turisti ymmärtäisi heti mitä joutuisi maksamaan. Köyhien kauppa se ei ollut; kaikki siellä oli huoliteltua, kallista kuin Diorin liikkeessä Pietarissa. Se tuntui oudolta koska maa vaikutti rutiköyhältä. Kiinalaisilla oli silloin yllään vain kahdenlaisia vaatteita: sinisiä ja beessin-

harmaita arkipukuja. Ne olivat aivan samanlaisia niin miehillä kuin naisilla, mutta liikkeen myyjällä tai johtajalla oli yllään länsimainen puku ja kaulassa kravatti. Häinkin oli kiinalainen, mutta englantia oli moitteetonta. Melkein Oxford English, mutta vain melkein. Ehkä sittenkin Gambridgen alkeisopinnot? Tai englantilainen vaimo ja kirjekurssi? Tai Hongkong? – Amerikan kiekuva englantia se ei kuitenkaan ollut.

Ei siinä kaikki. Myyjä tai liikkeen johtaja, ehkä jopa omistaja, jos kommunismissa silloin saattoi kukaan omistaa muuta kuin henkensä, oli myös hyvin kookas. Ajattelin, että hän joka tapauksessa oli kiinalainen, jonka jokin ulkomaa oli jalostanut ja palauttanut sitten valmiina tuotteena takaisin kotimaahan. En kehdannut kysyä. Kysyvä ei tieltä eksy, mutta nyt oltiin isossa myymälässä jonka jokainen nurkka silti näkyi.

Mies puhuikin kuin tehtaassa tehty: tasaisesti, vakavasti, ilman huumorin häivää. Hän otti öljylampun käteensä ja esitteli sitä minulle. Kyseessä on replika, myyjä painotti, mutta todella hyvä replika ja siksi se maksaa maltaita; hyvän replikan teko ei ole halpaa. Ja minä nyökkäsin. Olin replikoihin perehtynyt Louvressa, joiden korkeat hinnat tosin tuntuivat nyt alhaisilta, jos niitä tähän kilpikonnaan vertasi.

Sanaa mallas hän ei käyttänyt, mutta lauseen mielen ymmärsin. Hinta oli niin iso, ettei lampun ostamisessa ollut mitään järkeä. Aidonkin olisi luullut saaneen sillä rahalla, vieläpä kaksin kappalein. Mutta jotenkin vain lamppu siirtyi minulle. Kauppa onnistui, koska lompakossani oli vielä silloin kultainen American Express-kortti. Tälle miehelle se ei ollut mikään

uutuus. Hän höyläsi kortin tottuneesti, sain kirjoittaa kuittiin nimeni ja niin lamppu oli omani.

Luottokortin leikkasin myöhemmin kahtia. Yksi järkevimmistä teoista elämässäni. Kortti katosi, mutta lamppu jäi, kilpikonna pysyi. Tuossa se on. Mikään lampussa ei enää muistuta kilpikonnaa. Aito lepakko se jo on, vertani imenyt vampyyri, mutta en pysty sen nimeä lepakoksi enää muuttamaan. Konna mikä konna. Luulen että se on valmistettu messingistä joka on jotenkin saatu vihreäksi, ehkä kemiallisesti, ehkä värjäämällä. Jalkapohjissa näkyy keltaista, kuparia kirkkaampaa metallia. Mutta koska lamppua ei ole ripustettu, jalkapohjat voi nähdä vain nostamalla.

Nostan samalla myös kannen ja katson sisään. Pölyä ja kuivunut lehti, palanen ruusunlehteä, kuivunut ja ruskea. Siinä koko aarre, jota kilpikonnalepakko mahassaan kantaa. Mutta moni ei omista sitäkään.

Onnea sen sisältä voisi sentään löytää, mutta sen löytämiseen en oikein muutenkaan usko. Onnea ei voi ostaa, eikä onni ole minkään jäljennös. Onni tulee ja menee kuin öinen tuuli. Vaikka on jo täysi päivä, yötuuli ei tyynny vaan yltyy. Se muuttuu tuolla ulkona myrskyksi joka uhkaa viedä talon konnineen mennessään. Mutta vain uhkaa. Aamulla kaikki on taas ohi ja myrsky siirtynyt kauas Venäjälle, jonka aroille se laantuu, pysähtyy kuin aikanaan Napoleon ja Hitler. Moskovon taakse Aasiasta puhumattakaan ei edes heillä ollut Siperian tähden asiaa.

2. VEDOS

GRAFIIKAN LEHTI on jo vanha. Sen passepartout on haaltunut, vedos samoin, mutta onneksi vain hieman. Vedos on lasin alla ja kuva on kauniisti ja tyylikkäästi kehystetty kapein yksinkertaisin ja ruskein puukehyksin. Sekin miellyttää minua, esteettistä silmääni.

Keskellä kuvaa on patsas. Siinä kaksi alastonta ihmistä syleilee toisiaan. Syleillä voi olla tosin hieman liikaa sanottu. Nainen pikemminkin vain nojaa mieheen, painaa päätänsä tämän olkaa vasten. Miehen pää taas koskettaa ylempää naisen päähän. Yhteyttä siis on ja yhteyteen viittaa myös se että kummankin ruumiit hipovat toisiaan myös siinä jalustalla. Väliin on kuitenkin jäänyt tuulen ja katseen mentävä aukko.

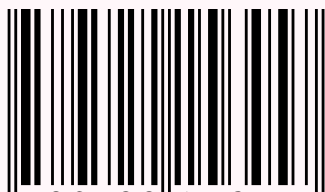
Ehkä he elävät jo auvoista yhdynnänjälkeistä olotilaa, eivät ainakaan ole post mortem -tunnelmissa. Eikä kyse ole

”Jään katsomaan kahta niistä, ihan pysähdyn. Toinen muistuttaa sitä noitaa, joka Italiassa loppiaisena kokossa poltetaan, La Befanaa siis, mutta toinen on kiltinnäköinen ja hapsunukkeä pienempi, kaikin tavoin huolitellumpi.

– Domovushka, vaimoni sanoo kun näkee mitä katson.

Kodin haltijatar siis? Kuulen että sanaa domovushka ei yleensä käytetä, talon henki eli kotitonttu on maskuliininen domovoi. Mutta nainen on nainen, joten otan sanan käyttöön. Kotitontun vastineena sen hankin. Hapsuinen ja risuinen noita-akka hyppää myös kuin vahingossa mukaan, koska minun tulee sitä sääli. Rujoakin lasta pitää rakastaa, eikä vain pidä, vaan myös voi.

Kummallekin nukelle löytyy paikka talomme salista, vaikka se alkaa olla niin täynnä tavaraa, etteivät ihmisetkään kohta sisään mahdu. Hapsunukke, noidan korvike, saa paikan seslongin laidalta. Siellä se nojaa seinällä olevaan afrikkalaiseen patsaaseen, alastomaan mustaan mieheen. Mutta säädyllisyys vallitsee heidän välillään, tässä talossa ei hurvitella liikoja, ei ainakaan päiväsaikaan. Mitä yöllä mahdollisesti tapahtuu, siitä kumpikaan ei kerro. Ylen vaiteliasta on täällä kaikki väki. Patsaiden ei varsinkaan ole pakko puhua.”

9 789522 156457 >